

- 10) भाषा विज्ञानाच्या दृष्टीने ---- प्राकृत संस्कृतच्या जवळची आहे.
 अ) मागधी ब) अर्धमागधी
 क) शौरसेनी ड) पैशाची
- 11) ---- भाषा म्हणजे प्राकृत भाषेवर संस्कार करून निर्माण झालेली भाषा होय.
 अ) चिनी ब) नेपाळी
 क) इंग्रजी ड) संस्कृत
- 12) बोलताना शब्दातील वर्णाची जागा बदलली जाते. त्यास ---- म्हणतात.
 अ) वर्ण विपर्यय ब) साहो
 क) समास ड) संधी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) अश्वघोषांच्या नाटकातील प्राकृत चे संक्षिप्त वर्णन करा.
 ब) शिलालेखी प्राकृत
 क) महाराष्ट्री प्राकृत
 ड) नाटक साहित्यातील प्राकृत
 इ) निया प्राकृत
 ई) तत्सम शब्द

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) अर्धमागधी आगमा ची माहिती द्या.
 ब) अपभ्रंश प्राकृत ची माहिती व वैशिष्ट्ये लिहा.
 क) मध्ययुगीन भारतीय आर्य भाषाकाळ यासंबंधी माहिती लिहा.
 ड) प्रथमयुगीन प्राकृतातील आर्ष प्राकृतासंबंधी माहिती द्या.

प्र.4 अ) प्राकृत भाषेच्या प्रारंभापासून ते आधुनिक काळापर्यंतच्या विकासाची माहिती द्या.

12

किंवा

- ब) प्राकृत भाषेचा विकास व शौरसेनी आगामांची माहिती द्या.

प्र.5 प्राकृत भाषेच्या विकासाचे टप्पे यांची चर्चा करा.

12

Seat
No.

Set P

**M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Ardhamagdhi Aagam (230119102)**

Day & Date: Monday, 13-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

12

- 1) हिंसेपासून निवृत्ती हीच ——— आहे.
अ) कर्मबन्ध
ब) अहिंसा
क) व्रत
ड) स्वाध्याय
- 2) सामान्य जनांसाठी भ. महावीरांनी ——— भाषेत उपदेश दिला.
अ) संस्कृत
ब) पाली
क) प्राकृत
ड) नागरी
- 3) तीर्थंकर सर्वज्ञ यांची वाणी ज्या ग्रंथामध्ये आहे त्यास ——— म्हणतात.
अ) पिटक
ब) ग्रंथ
क) महाग्रंथ
ड) आगम
- 4) अंतिम श्रुतकेवली ——— हे होत.
अ) कुंदकुंद
ब) भद्रबाहु
क) सुबाहु
ड) गुणधर
- 5) आचारांगानुसार अहिंसक जीवनाचा आधार ——— जीवन होय.
अ) संयमी
ब) असंयमी
क) सुखी
ड) स्वैराचारी
- 6) सम्राट खारवेल यांच्या काळात ——— वाचना झाली.
अ) प्रथम
ब) द्वितीय
क) तृतीय
ड) चतुर्थ
- 7) लोकविचय अध्ययनात संसाराचे मूल ——— हयाला म्हटले आहे.
अ) अंतरंगात राहाणे
ब) परामध्ये राहाणे
क) अति आसक्ति
ड) उपदेश
- 8) हिंसेचे स्वरूप व साधनांचे ज्ञान प्राप्त करून घेऊन त्याचा त्याग करणे हयास
——— असे म्हणतात.
अ) शस्त्रपरिज्ञा
ब) लोकविचय
क) आचारांग
ड) सूत्रकृतांग
- 9) ——— प्राप्ती हे जैनांचे अंतिम व महत्त्वाचे ध्येय होय.
अ) सुखाची
ब) वीतराग दशेची
क) दुःखाची
ड) रागद्वेषाची

- 10) श्रुतज्ञानाचे दोन भेद ---- आहेत.
 अ) ज्ञान, दर्शन
 क) अंग, अंगबाह्य
 ब) ग्रंथ व साहित्य
 ड) साहित्य व वाङ्मय
- 11) गणधरांद्वारे सूत्ररूपात गुंथिलेल्या आप्त उपदेशास ---- आगम म्हटले आहे.
 अ) आचारांग
 क) अंगबाह्य
 ब) स्थानांग
 ड) अंग
- 12) मगध व शूरसेनाच्या अर्धभागात बोलली जात असलेल्या संमिश्र भाषेस ---- म्हटले जाते.
 अ) पैशाची
 क) नागरी
 ब) अर्धमागधी
 ड) महाराष्ट्री

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) उपांग
 ब) सूत्रकृतांग
 क) अंगप्रविष्ट-अंगबाह्य
 ड) निशीथ
 इ) चूर्णी
 ई) आचारांगची नावे

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) अर्धमागधी आगम निर्मित वाचनांची माहिती द्या.
 ब) निर्युक्ति
 क) आवश्यक सूत्र
 ड) छेदसूत्र

प्र.4 सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

12

- अ) मुनिजीवनाचे प्रायश्चित्ताचे महत्त्व छेदसूत्राद्वारे स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) शस्त्रपरिज्ञा द्वारे स्थावरकायिक जीवांचे पालन संबंधी चर्चा करा.

प्र.5 संसाराचे मूळ आसक्ति हे लोकविचय अध्ययनातून स्पष्ट करा.

12

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Prakrit) (Semester - I) (NEP New) (CBCS) Examination: March/April-2024

Nemichandra aani Dravyasangraha (230119103)

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

12

- 1) द्रव्यसंग्रह ग्रंथामध्ये ——— द्रव्यांचे वर्णन आहे.
अ) 4 ब) 5
क) 6 ड) 7
- 2) बांधल्या गेलेल्या कर्माचा अंशतः नाश होणे यांस " ——— " असे म्हणतात.
अ) आस्त्रव ब) बंध
क) निर्जरा ड) मोक्ष
- 3) भूरव, तहान इत्यादि वेदना झाले नंतर सुध्दा शांत भावांनी वेदना सहन करणे यास ——— म्हणतात.
अ) परिषहजय ब) प्रमाद
क) व्रत ड) शुध्दावस्था
- 4) शुभ क्रियेत अनुत्साह किंवा स्वरूपातील असावधानीस ——— असे म्हणतात.
अ) योग ब) प्रमाद
क) कषाय ड) व्रत
- 5) स्वाध्याय तपाचे प्रकार वाचना, पृच्छना, ——— आम्नाय, धर्मोपदेश हे 5 प्रकार आहेत.
अ) गुणस्थान ब) मार्गणा
क) अनुप्रेक्षा ड) ज्ञान
- 6) जीव, पुद्गल, धर्म, अधर्म, आकाश ही 5 द्रव्ये ——— आहेत.
अ) अमूर्तिक ब) मूर्तिक
क) अस्तिकाय ड) ज्ञेय
- 7) जे इंद्रियग्राह्य नाहीत, जे कुणास रोकत नाहीत किंवा रोकलेही जात नाहीत ते ——— होत. जसे द्वयणुकादि स्कंध.
अ) सूक्ष्म ब) स्थूल
क) संस्थान ड) तम
- 8) शिरविरहित कमरेवर हात ठेवून उभा असलेल्या लोकाकाशाचे तीन भाग आहेत.
1) उर्ध्वलोक 2) ——— 3) अधोलोक.
अ) धनोदधि ब) धनवात
क) तनुवात ड) मध्यलोक

- 9) लोकाकाशाच्या प्रत्येक प्रदेशावर रत्नराशीप्रमाणे एक एक ---- पृथक स्थित आहे.
 अ) कालाणू ब) पुद्गल
 क) शब्द ड) काय
- 10) एक पुद्गल परमाणु जितकी जागा व्यापतो त्यास ---- म्हणतात.
 अ) भाग ब) प्रदेश
 क) अनंत ड) असंख्यात
- 11) मग्गणगुणठाणे हिं य चउदसहिं हवंति तह ---- ।
 विण्णेया ---- सव्वे सुध्दा हु सुध्दणया ॥
 अ) सुध्दणया-सिध्दा ब) णेया-त्रसा
 क) असुध्दणया-संसारी ड) पज्जता-सहयारी
- 12) संति जदो तेणेदे अत्थीति भणंति ---- जम्हा ।
 काया इव बहुदेसा तम्हा काया य ---- य ॥
 अ) जिणवरा-अत्थिकाया ब) ववहारा-सुध्दणया
 क) ठाणसहयारा-छाया ड) उवयारा-असुध्दणया

प्र.2 भाषांतर करा. (कोणतेही चार)

12

- अ) अट्ट चदु णाणदंसण सामण्णं जीवलक्खणं भणियं ।
 ववहारा सुध्दणया सुध्दं पुण दंसणं णाणं ॥
- ब) जावदियं आयासं अविभागीपुग्गलाणुउट्ट्ठं ।
 तं खु पदेसं जाणे सव्वाणुट्ठाणदाणरिहं ॥
- क) अणुगुरुदेहपमाणो उवसंहारप्पसप्पदो चेदा ।
 असमुहरो ववहारा णिच्चयणयदो असंखदेसो वा ॥
- ड) दंसणपुव्वं णाणं छदुमत्थांण ण दुण्णि उवओगा ।
 जुगवं जम्हा केवलिणाहे जुगवं तु ते दोवि ॥
- इ) रयणत्तयं ण वट्टइ अप्पाणं मुयदु अण्णदवियम्मि ।
 तम्हा तत्तियमइओ होदि हु मोक्खस्स कारणं आदा ॥
- ई) दव्वसंगहनिणं मुणिणाहा दोससंचयचुदा सुदपुण्णा ।
 सोधयंनु तणुसुत्तधरेण णेमिचंदं मुणिणा भणियं जं ॥

प्र.3 टीपा लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) निर्जरा
 ब) योक्षतत्त्व
 क) मंगलाचरण म्हणजे काय? त्याची कारणे सांगा??
 ड) आकाशद्रव्याचे विवेचन करा.

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न लिहा . (कोणतेही एक) 12
- अ) सिध्दांचे आठगुण— त्यांचे फळ मोक्षप्राप्ती वर्णन करा.
किंवा
- ब) दर्शनोपयोग, ज्ञानोपयोग याचे वर्णन करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न सांगा. 12
- निश्चय ध्यानांचे स्वरूप सांगून परमध्यान साध्य करण्यासाठी काय करावे?

Seat
No.

Set P

**M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Prakrit Language & Literature: Research Methodology (230119105)

Day & Date: Friday, 17-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) प्राचीन शौरसेनी ग्रंथावर बोध होण्यासाठी उत्तरकालीन आचार्यांनी ---- भाषेत टीका ग्रंथ लिहिले.
अ) महाराष्ट्री प्राकृत
ब) मागधी
क) संस्कृत
ड) पैशाची
- 2) विविध संस्कृत नाटकामध्ये सामान्य पात्रे ---- भाषा बोलतात.
अ) रोमन
ब) पारशी
क) प्राकृत
ड) सिंहली
- 3) एखाद्या घटनेचे स्वरूप व त्याच्या मुळाशी असणारी कारणे व घटनेचे परिणाम इत्यादी बाबींचे वस्तुनिष्ठ पद्धतीने अध्ययन करणे म्हणजे ---- होय.
अ) अन्वेषणात्मक पद्धति
ब) वर्णनात्मक पद्धति
क) प्रयोगात्मक पद्धति
ड) निदानात्मक पद्धति
- 4) प्राकृत शिलालेखांच्या अध्ययनाने प्राचीन भारताच्या ---- वर्षांच्या इतिहासावर प्रकाश पडतो.
अ) सन 9 व्या शतकापासूनच्या 1100
ब) सन पूर्व 5 व्या शतकापासूनच्या 2500
क) सन 15 व्या शतकापासूनच्या 500
ड) इ. सन 18 व्या शतकापासूनच्या 200
- 5) ज्या आराखडयामध्ये उद्दिष्टे, सत्यता, विश्वसनियता आणि सामान्यीकरण असते व कमीत-कमी अनुभवजन्य चूका व पूर्वग्रह दूषित दृष्टिकोण असतो तो ---- असतो.
अ) सर्वोत्तम आराखडा
ब) मसुदा
क) नियमावली
ड) सूचना
- 6) सर्वोत्तम आराखडयामध्ये पुढील बाबींचा अंतर्भाव असतो.
अ) उद्दिष्टे, सत्यता, विश्वसनियता आणि सामान्यीकरण
ब) संकल्पना, सिद्धांत, निष्कर्ष, संशोधन पद्धति व चिकित्सा
क) दृष्टिची, विकारांचे पैलुची अथवा सामान्य विशेष क्षेत्राची
ड) पुस्तकांची, संदर्भाची, संकल्पनेची व मतांची

- 7) 'Hypothesis' यास मराठीत ---- असे म्हटले जाते.
 अ) तथ्य संकलन ब) मुलाखत
 क) गृहीतकृत्ये ड) विश्वसनियता
- 8) श्रमण परंपरेच्या साहित्याचे अध्ययन करावयाचे असेल तर ---- भाषेचे अध्ययन करावे लागेल.
 अ) फारसी व उर्दू ब) पाली व प्राकृत
 क) हिंदी व मराठी ड) पश्तू और हिब्रू
- 9) संशोधन कार्याच्या सुरवातीस संशोधनकर्त्यास अध्ययनासाठी एखाद्या विषयाच्या समस्येची निवड केली जाते त्यास ---- असे म्हणतात.
 अ) निष्कर्ष ब) उपाय योजना
 क) संदर्भ ड) संशोधन समस्या
- 10) प्राथमिक व दुय्यम माहिती ही ---- याचा भाग आहे.
 अ) तथ्य संकलन ब) मुलाखत
 क) गृहीतकृत्ये ड) विश्वसनियता
- 11) तथ्यांचे ---- प्रकार आहेत.
 अ) प्राथमिक व दुय्यम तथ्य ब) अयोग्य व अंदाजीय तथ्य
 क) अविश्वसनीय व अहवाल तथ्य ड) शिलालेखीय व दुर्मिळ तथ्य
- 12) संशोधन आराखड्याचे फायदे पुढीलपैकी होत.
 अ) अचूक निष्कर्ष, तथ्य संकलन, आदर्श रूपरेषा व श्रम-पैशाची बचत, तथ्य विश्लेषण
 ब) दिशाभूल व वैचारिक चिंतनास प्रतिबंध व संशोधन पद्धति व तंत्रज्ञान
 क) सामाजिक क्रांति व विचार यांचे प्रतिबिंब व नविन संशोधन
 ड) संशोधनाचे अंतिम टोक व अत्युच्च विचार व ज्ञानप्रसार

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

12

- अ) तथ्य संकलन
 ब) संशोधनाचे स्वरूप
 क) संशोधन समस्या
 ड) अहवालातील महत्त्वाचे मुद्दे
 इ) दुय्यम तथ्ये

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) प्रतिदर्श (नमुना) निवड पद्धतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
 ब) माहितीचे स्वरूप, संकलन व त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
 क) संशोधनाची व्यावहारिक उपयोगिता स्पष्ट करा.
 ड) संशोधन समस्या व समस्या सूत्रण म्हणजे काय?

प्र.4 आदर्श गृहीतकृत्याचे गुण व परीक्षण पायऱ्या आकृतीबंध स्वरूपात स्पष्ट करा.

12

अथवा

प्रतिदर्श (नमुना) निवड व त्याच्या पद्धतीचे प्रकाराचे वर्णन करा.

प्र.5 तथ्य संकलन व त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

12

Seat
No.

**M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Prakrit Language & Literature: Research Methodology (230119105)

Day & Date: Friday, 17-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

- सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के अंक दर्शाते हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दीए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनिए।

12

- 1) प्राचीन शौरसेनी ग्रंथ को समझने के लिए बाद के आचार्यों ने टीका ग्रंथ ----- भाषा में लिखें।
अ) महाराष्ट्री प्राकृत
ब) मागधी
क) संस्कृत
ड) पैशाची
- 2) विभिन्न संस्कृत नाटकों के सामान्य पात्र ----- भाषा बोलते हैं।
अ) रोमन
ब) पारसी
क) प्राकृत
ड) सिंहली
- 3) किसी घटना की प्रकृति और उसके मूल कारणों और घटना के प्रभाव आदि का वस्तुनिष्ठ तरीके से अध्ययन करने का अर्थ है ----।
अ) अन्वेषणात्मक पद्धति
ब) वर्णनात्मक पद्धति
क) प्रायोगिक पद्धति
ड) नैदानिक पद्धति
- 4) प्राकृत अभिलेखों के अध्ययन से प्राचीन भारत के ---- वर्षों के इतिहास पर प्रकाश पड़ता है।
अ) 9 वीं शताब्दी ईसा पूर्व से 1100
ब) 5 वीं शताब्दी ईसा पूर्व से 2500
क) 500 15 वीं सदी से
ड) 18 वीं शताब्दी से 200
- 5) एक परिकल्पना जिसमें उद्देश्य, वैधता, विश्वसनीयता और सामान्यता है और जिसमें न्यूनतम अनुभवजन्य त्रुटि और पूर्वाग्रह है, एक ---- है।
अ) अच्छी परिकल्पना
ब) ड्राफ्ट
क) मैनुअल
ड) सुझाव
- 6) सर्वोत्तम योजना में निम्नलिखित शामिल हैं ----.
अ) उद्देश्य, प्रामाणिकता, विश्वसनीयता और सामान्यता
ब) अवधारणाओं, सिद्धांतों, निष्कर्षों, अनुसंधान विधियों और उपचारों
क) दृष्टि, दृष्टि विकार या सामान्य विशेष क्षेत्र
ड) किताबें, संदर्भ, आदि
- 7) 'परिकल्पना' को मराठी में ---- कहते हैं।
अ) तथ्य संग्रह
ब) साक्षात्कार
क) गृहीतकृत्ये
ड) विश्वसनीयता

- 8) यदि श्रमण परंपरा के साहित्य का अध्ययन करना हो तो ---- भाषा का अध्ययन करना होगा।
 अ) फारसी और उर्दू
 ब) पाली और प्राकृत
 क) हिंदी और मराठी
 ड) पश्तो और हिब्रू
- 9) शोध कार्य के प्रारंभ में शोधकर्ता अध्ययन के लिए एक विषयगत समस्या का चयन करता है जिसे ---- कहते हैं।
 अ) निष्कर्ष
 ब) समाधान योजना
 क) संदर्भ
 ड) अनुसंधान समस्या
- 10) प्राथमिक और द्वितीयक तथ्य ---- कार्य का भाग है।
 अ) तथ्य संग्रह
 ब) साक्षात्कार
 क) परिकल्पना
 ड) विश्वसनीयता
- 11) ---- प्रकार के तथ्य होते हैं।
 अ) प्राथमिक और द्वितीयक तथ्य
 ब) अनुचित और अनुमानित तथ्य
 क) अविश्वसनीय और रिपोर्ट किए गए तथ्य
 ड) उत्कीर्ण और दुर्लभ तथ्य
- 12) अनुसंधान डिजाइन के लाभों में शामिल हैं:
 अ) सटीक निष्कर्ष, तथ्यों का संग्रह, आदर्श रूपरेखा एवं श्रम-धन की बचत, तथ्यों का विश्लेषण
 ब) गुमराह और वैचारिक सोच एवं अनुसंधान पद्धति और प्रौद्योगिकी का निषेध
 क) सामाजिक क्रांति, विचार पर प्रतिबिंब और नए शोध
 ड) अनुसंधान, महत्वपूर्ण सोच और ज्ञान के प्रसार का अंतिम लक्ष्य

प्र.2 टिप्पणियाँ लिखिए। (किन्हीं चार)

12

- अ) प्रदत्त संकलना
 ब) अनुसंधान का स्वरूप
 क) अनुसंधान समस्या
 ड) प्रतिवेदन के आवश्यक/महत्त्वपूर्ण बिंदु
 इ) दुय्यम प्रदत्त

प्र.3 संक्षेप में उत्तर लिखिए। (किन्हीं दो)

12

- अ) नमूना चयन विधि के प्रकार स्पष्ट कीजिए।
 ब) प्रदत्तों के स्वरूप, संकलन एवं उसके भेद स्पष्ट कीजिए।
 क) अनुसंधान की व्यावहारिक उपयोगिता स्पष्ट कीजिए।
 ड) अनुसंधान समस्या एवं समस्या चयन स्पष्ट कीजिए।

प्र.4 आदर्श परिकल्पना के गुणों और उसके परीक्षण चरणों को रेखाचित्र के रूप में समझाइए।

12

अथवा

प्रतिदर्श चयन के प्रकार एवं उसकी विधियों का वर्णन कीजिए।

प्र.5 डेटा संग्रह और उसके प्रकारों को समझाइए।

12

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Prakrit Inscriptions (230119106)**

Day & Date: Monday, 20-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) सम्राट खारवेलाच्या पत्नीचे नाव ---- होते.
अ) यमुना
ब) सिंधू
क) वेण्णा
ड) गंगा
- 2) जर व्यक्ती ---- असेल परंतु भावशुद्धी, संयम व वैचारिक शुध्दता नसेल तर नीच जाणावा.
अ) मूर्ख
ब) ज्ञानी
क) दानी
ड) शहाणा
- 3) सम्राट खारवेल यांच्या शिलालेखास ---- शिलालेख असे म्हटले जाते.
अ) गिरनार
ब) नाणेघाट
क) बडली
ड) हाथीगुम्फा
- 4) कक्कुक प्रस्तरलेखाच्या शिलालेखाची प्राकृत भाषा ---- मिश्रित आहे.
अ) हिंदी
ब) मारवाडी
क) संस्कृत
ड) पैशाची
- 5) देवानंपियो पियदसि राजा ---- वर्साभिसितो संतो आयाय संबोध्धिं.
अ) अट्ट
ब) चदु
क) दस
ड) पंच
- 6) खेमराजा स वढराज स भिखुराजा धर्मराजा या वाक्याचा प्रयोग ---- शिलालेखात आला आहे.
अ) हाथीगुंफा
ब) घटियाल
क) गिरनार
ड) बडली
- 7) सम्राट अशोकाच्या भेरीघोषाने ---- चा प्रकार झाला आहे.
अ) राज्याचा
ब) वंशाचा
क) युद्धाचा
ड) धर्माचा
- 8) सम्राट अशोकांच्या शिलालेखानुसार मंत्री, राजुक, प्रादेसिकांनी धर्म शिकवणीसाठी ---- दारे काढावेत.
अ) दर पाच वर्षानी
ब) दर सात वर्षानी
क) दर बारा वर्षानी
ड) दर नऊ वर्षानी

- 9) सम्राट खारवेल यांचा हाथिगुंफा शिलालेख ——— लिपीमध्ये आहे.
 अ) शारदा ब) ब्राह्मी
 क) खरोष्ठी ड) देवनागरी
- 10) सम्राट खारवेलाने आपल्या राजघराण्याच्या निवासासाठी ——— नावाचा प्रसाद बांधविला.
 अ) राजगड ब) राजवंश
 क) महाविजय ड) राजगृह
- 11) भारतवर्षासाठी भरधवस हा शब्द ——— शिलालेखात उल्लेखित केला आहे.
 अ) हाथीगुंफा ब) गिरनार
 क) मथुरा ड) मानसेहरा
- 12) प्राकृत भाषेच्या विकासात शिलालेखी प्राकृत ——— युगीन प्राकृत मानली जाते.
 अ) आधुनिक ब) प्रथम
 क) तृतीय ड) मध्य

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही चार)

12

- अ) घटयाल शिला लेखाची माहिती द्या.
 ब) देवानापिय शब्द.
 क) हाथीगुंफा प्रस्तर लेखाची माहिती द्या.
 ड) सम्राट खारवेल यांचे जीवनदर्शन
 इ) कक्कुक यांचे जीवनदर्शनाची माहिती द्या.
 ई) सम्राट अशोक यांच्या धर्मलिपि संबंधी लिहा.

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) ब्राह्मी लिपीच्या स्वरूप सम्राट अशोकांच्या शिलालेखावरून स्पष्ट करा.
 ब) सम्राट अशोक यांच्या शिलालेखाचे ऐतिहासिक महत्त्व सांगा.
 क) प्रशासकीय दृष्टीकोनातून सम्राट अशोकांच्या शिलालेखाचे महत्त्व सांगा.
 ड) सम्राट अशोक यांच्या शिलालेखातील भाषिक व सामाजिक महत्त्व सांगा.

प्र.4 सविस्तर उत्तरे द्या. (कोणताही एक)

12

सम्राट अशोक आणि खारवेल यांच्या कार्याचा आढावा घ्या.

अथवा

सम्राट अशोक यांचा जीवन परिचय व परकीय राजा विषयी माहिती द्या.

प्र.5 सविस्तर उत्तर द्या.

12

सम्राट खारवेल यांच्या शिलालेखाचे महत्त्व विविध मुद्याद्वारे लिहा.

प्र.3 'गिरि': विभक्ती प्रत्यय.

6

प्र.4 अ) ध्वनि परिवर्तन: संक्षिप्त परिचय स्वर परिवर्तन.
किंवा

12

ब) संयुक्त वर्ण व त्याच्या प्राकृत नियमावली बाबत विशेष माहिती थोडक्यात द्या.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Prakrit) (Semester - I) Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
प्राकृत शिलालेख (MA16104)

Day & Date: Friday, 17-05-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) देवानंपिय ही पदवी सम्राट — यांचे विशेषण आहे.
 अ) चंद्रगुप्त
 ब) कनिष्क
 क) अशोक
 ड) बिंदुसार
- 2) सम्राट खारवेल यांचा हाथीगुंफा शिलालेख — लिपीमध्ये आहे.
 अ) शारदा
 ब) ब्राह्मी
 क) खरोष्ठी
 ड) देवनागरी
- 3) सम्राट अशोकांच्या शिलालेखाची भाषा — आहे.
 अ) संस्कृत
 ब) हिंदी
 क) प्राकृत
 ड) अपभ्रंश
- 4) प्रारंभिक प्राकृत अभिलेखांची लिपी — ही होती.
 अ) देवनागरी
 ब) संस्कृत
 क) ब्राह्मी
 ड) अपभ्रंश
- 5) अरहंताणं चा उल्लेख — शिलालेखात आला आहे.
 अ) अशोक
 ब) कनिष्क
 क) कुक्कुड
 ड) खारवेल
- 6) सम्राट अशोकाने दोन प्रकारचे — उपलब्ध करून दिल्या.
 अ) धर्मशाळा
 ब) चिकित्सा
 क) विहिरी
 ड) ग्रंथालय
- 7) खेमराजा स वढराज स भिखुराजा धर्मराजा या वाक्याचा प्रयोग — शिलालेखात आला आहे.
 अ) हाथीगुंफा
 ब) घटियाल
 क) गिरनार
 ड) बडली
- 8) हाथीगुंफा शिलालेखाचा — ओळीमध्ये सम्राट खारवेलाच्या युवराज अवरस्थेचे वर्णन आले आहे.
 अ) पाचव्या
 ब) दुसऱ्या
 क) पहिल्या
 ड) तिसऱ्या

- 9) नमो सव सिधानं प्रयोग ---- शिलालेखात आला आहे.
 अ) टोपडा ब) गिरनार
 क) हाथीगुंफा ड) कालसी
- 10) खारवेल यांचा हाथीगुंफा शिलालेख हा गुजरात किंवा महाराष्ट्रातील जैन साधुनी रचला असावा असा ---- यांचा तर्क आहे.
 अ) बहसतिमित्र ब) अँटिओक्स
 क) कनिंगहॅम ड) जयस्वाल
- 11) कर्तव्यमते हि मे सर्वलोकहितं ---- हि कंमतरं सर्वलोकहितप्पा
 अ) नास्ति ब) आस्ति-आस्ति
 क) आस्ति ड) नास्ति-आस्ति
- 12) कक्कुक प्रस्तरलेखाच्या शिलालेखाची प्राकृत भाषा ---- मिश्रित आहे.
 अ) हिंदी ब) मारवाडी
 क) संस्कृत ड) पैशाची
- 13) कलिंगाधिपती हे दुसरे नाव ---- यांचे आहे.
 अ) समुद्रविजय ब) खारवेल
 क) अशोक ड) बिंदुसार
- 14) सम्राट अशोकांच्या शिलालेखानुसार मंत्री, राजुक, प्रादेसिकांनी धर्म शिकवणीसाठी ---- दोरे काढावेत.
 अ) दर पाच वर्षांनी ब) दर सात वर्षांनी
 क) दर बारा वर्षांनी ड) दर नऊ वर्षांनी
- 15) प्राकृत शिलालेखासाठी ---- हे स्थळ प्रसिद्ध आहे.
 अ) सोनागिरी ब) उदयगिरी खंडगिरी
 क) गोमटगिरी ड) कुंथलगिरी
- 16) सम्राट अशोकाच्या भेरीघोषाने ---- चा प्रचार झाला आहे.
 अ) राज्याचा ब) वंशाचा
 क) युद्धाचा ड) धर्माचा

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही चार)

16

- अ) हाथीगुंफा प्रस्तरलेखाची माहिती द्या.
 ब) सम्राट खारवेल यांचे जीवनदर्शन यासंबंधी माहिती द्या.
 क) सम्राट अशोक यांच्या शिलालेखात उल्लेखित भाषिक व सामाजिक महत्व सांगा.
 ड) देवानां प्रिय शब्द
 इ) सम्राट खारवेल यांची शिलालेखात उल्लेखित लोकोपयोगी कामांचे वर्णन करा.
 ई) सम्राट अशोकांच्या शिलालेखातील धार्मिक व आर्थिक दृष्टिकोन सांगा.

- प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) गिरनार शिलालेखातील अशोकाचा समता विषयक दृष्टिकोन लिहा.
ब) ब्राह्मी लिपीचे स्वरूप सम्राट अशोकाचा शिलालेखांवरून लिहा.
क) सम्राट अशोकांच्या धर्मलिपी संबंधी माहिती द्या.
ड) सम्राट अशोकांच्या शिलालेखाचे प्रशासकीय दृष्टिकोनातून महत्त्व विशद करा.
- प्र.4 सविस्तर उत्तरे द्या. (कोणतेही एक) 16**
- सम्राट अशोकांच्या गिरनार शिलालेखाविषयी सविस्तर माहिती द्या.
अथवा
सम्राट खारवेल यांचा कारभार व त्यांच्या विकास कामाची माहिती लिहा.
- प्र.5 सम्राट खारवेल यांच्या शिलालेखाचे महत्त्व विविध मुद्द्याद्वारे लिहा. 16**

Seat No.	
----------	--

M.A. (Prakrit) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
प्राकृत कथा साहित्य आणि वासुदेवहिण्डी (MA16108)

Day & Date: Monday, 20-05-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) समराइच्चकहा याची रचना ---- केली.
 अ) हेमचंद्र
 ब) हरीभद्र
 क) गुणचंद्र
 ड) चंद्र
- 2) व्यंग्तात्मक व अन्योपदेशिक शैलीद्वारे हरीभद्रसुरि यांनी ---- रचना केली.
 अ) समराइच्चकहा
 ब) धूर्ताख्यान
 क) अनेकांतजयपताका
 ड) योगबिंदू
- 3) 'सिरीसिरीवालकहा' इस रचनेचा उद्देश ---- सांगणे हा आहे.
 अ) सिद्धचक्रपूजा महामृत्य
 ब) निर्वाण
 क) स्वाध्याय
 ड) आराधना
- 4) 'रयणसेहरनिवकहा' याची रचना ---- यांनी केली.
 अ) जिनहर्षसुरी
 ब) धनपाल
 क) हरीभद्र
 ड) हेमचंद्र
- 5) आचार्य हरीभद्रसुरी यांनी दशवैकालीक सुत्रामध्ये ---- कथांची रचना केली आहे.
 अ) 15
 ब) 25
 क) 30
 ड) 48
- 6) 'उपदेशपद' रचनेत हरीभद्रसुरींनी ---- कथा रचिल्या आहेत.
 अ) 48
 ब) 52
 क) 60
 ड) 70
- 7) 'निर्वाणलीलावतीकहा' ही रचना ---- केली.
 अ) हरिभद्रसुरी
 ब) हेमचंद्र
 क) जिनेश्वरसुरी
 ड) धनेश्वरसुरी
- 8) जिनेश्वरसुरींची साररूप ---- कथा संस्कृत भाषेत उपलब्ध आहे.
 अ) समराइच्चकहा
 ब) धूर्ताख्यान
 क) निर्वाण लीलावई
 ड) कथाकोशप्रकरण
- 9) बाहुबलीस ऋषभदेवांनी ---- ज्ञान दिले.
 अ) लिपिज्ञान
 ब) लक्षणशास्त्र
 क) अंकज्ञान
 ड) रूपकशास्त्र

- 10) 'णाणपंचमीकहा' या रचनेचा उद्देश ——— आहे.
 अ) प्रसिद्धी ब) श्रुतपंचमी व्रतमहात्म्य
 क) धनलाभ ड) चिंतन
- 11) देवभद्रसूरि अपरनाम गुणचंद्र यांनी 'कहारयणकोस' याची रचना ——— केली.
 अ) सुरत ब) सोपारा
 क) भरूच ड) चित्तोडगड
- 12) 'जिनेश्वरसुरि' यांनी ——— रचना केल्या.
 अ) 3 ब) 5
 क) 7 ड) 9
- 13) 'संवेगरंगशाला' या कथा साहित्याची रचना ——— केली.
 अ) जिनचंद्र ब) गुणचंद्र
 क) धनपाल ड) वस्तूपाल
- 14) 'संवेगरंगशाला या रचनेत ——— भावनेचे निरूपण आहे.
 अ) वात्सल्य ब) संवेग
 क) शील ड) धर्म
- 15) 'नाणपंचमीकहा' याची रचना ——— केली.
 अ) महेश्वरसुरी ब) धनेश्वरसुरी
 क) जिनेश्वरसुरि ड) धनचंद्र
- 16) 'जिनदत्तसूरी' यांच्या ——— या रचनेत 'जिनेश्वरसुरि' यांचा उल्लेख आहे.
 अ) सूयपरंपरा ब) सुगुरुपारतंत्र्यस्तव
 क) द्वयाश्रयकाव्य ड) गच्छायार

प्र.2 टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) 'आचार्य वीरसेन' यांच्याद्वारे प्रतिपादित धर्मकथेचे प्रकार
 ब) कथेची स्थापत्य आधारित प्रकार
 क) धूर्ताख्यान
 ड) आचार्य हरिभद्रसूरी
 इ) कुमारपाल प्रतिबोध
 ई) 'कथाकोशप्रकरण'

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) 'नीलजसा लंभक' याबाबत थोडक्यात स्पष्ट करा.
 ब) वसुदेवहिंडी रचनेत आलेल्या कुलकर परंपरेचे थोडक्यात वर्णन करा.
 क) प्राकृत कथा साहित्याचा विकास स्पष्ट करा.
 ड) 'वसुदेवहिंडी' या कथा साहित्याचा परिचय द्या.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

प्राकृत कथा साहित्याचा विकास स्पष्ट करा.

अथवा

प्राकृत कथेचे विविध आचार्याद्वारे केले गेलेले प्रकार व त्याचा आधार याविषयी विस्तृत चर्चा करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

आचार्य हरिभद्रसूरी यांचे जीवन व साहित्य या विषयी चर्चा करा.

Seat
No.

M.A. (Prakrit) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
प्राकृत कथा साहित्य आणि वासुदेवहिण्डी (MA16108)

Day & Date: Monday, 20-05-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
 2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1 उचित पर्याय चुनिए।

16

- 1) समराञ्चकहा की रचना ——— ने की थी।
 अ) हेमचंद्र
 ब) हरीभद्र
 क) गुणचंद्र
 ड) चंद्र
- 2) हरिभद्रसूरि ने ——— की रचना व्यंग्यात्मक और अलंकारिक शैली में की है।
 अ) समराञ्चकहा
 ब) धूर्ताख्यान
 क) अनेकांतजयपताका
 ड) योगबिंदू
- 3) 'सिरीसिरीवालकहा' इस रचना का उद्देश ——— यह बतलाना है।
 अ) सिद्धचक्रपूजा महामृत्य
 ब) निर्वाण
 क) स्वाध्याय
 ड) आराधना
- 4) 'रयणसेहरनिवकहा' की रचना ——— इन्होंने की।
 अ) जिनहर्षसुरी
 ब) धनपाल
 क) हरीभद्र
 ड) हेमचंद्र
- 5) आचार्य हरिभद्रसूरि ने दशवैकालीक सूत्र में ——— कथाओं की रचना की है।
 अ) 15
 ब) 25
 क) 30
 ड) 48
- 6) 'उपदेशपद' नामक रचना में हरिभद्रसूरि ने ——— कथाओं की रचना की है।
 अ) 48
 ब) 52
 क) 60
 ड) 70
- 7) 'निर्वाणलीलावटिका' की रचना ——— ने की थी।
 अ) हरिभद्रसूरि
 ब) हेमचंद्र
 क) जिनेश्वरसुरि
 ड) धनेश्वरसुरी
- 8) जिनेश्वरसुरि की ——— कहानी का सार संस्कृत भाषा में उपलब्ध है।
 अ) समराञ्चकहा
 ब) धूर्ताख्यान
 क) निर्वाण लीलावई
 ड) कथाकोशप्रकरण
- 9) बाहुबली को ऋषभदेवने ——— का ज्ञान दिया।
 अ) लिपिज्ञान
 ब) लक्षणशास्त्र
 क) अंकज्ञान
 ड) रूपकशास्त्र

- 10) 'णाणपंचमीकहा' रचना का उद्देश ——— है।
 अ) प्रसिद्धी ब) श्रुतपंचमी व्रतमहात्म्य
 क) धनलाभ ड) चिंतन
- 11) देवभद्रसूरि अपरनाम गुणचंद्रने 'कहारयणकोस' की रचना ——— में की।
 अ) सुरत ब) सोपारा
 क) भरूच ड) चित्तोडगड
- 12) 'जिनेश्वरसुरि' ने ——— रचनाये की है।
 अ) 3 ब) 5
 क) 7 ड) 9
- 13) कहानी-साहित्य 'संवेगरंगशाला' की रचना ——— ने की थी।
 अ) जिनचंद्र ब) गुणचंद्र
 क) धनपाल ड) वस्तूपाल
- 14) रचना 'संवेगरंगशाला' ——— की भावना का प्रतिनिधित्व करती है।
 अ) वात्सल्य ब) संवेग
 क) शील ड) धर्म
- 15) 'नानपंचमीकाह' की रचना ——— द्वारा की गई थी।
 अ) महेश्वरसुरी ब) धनेश्वरसुरी
 क) जिनेश्वरसुरि ड) धनचंद्र
- 16) 'जिनदत्तसूरी' के ——— इस रचना में 'जिनेश्वरसुरि' इनका उल्लेख है।
 अ) सूयपरंपरा ब) सुगुरुपारतंत्र्यस्तव
 क) द्वयाश्रयकाव्य ड) गच्छायार

प्र.2 नोट लिखे। (कोई भी चार)

16

- अ) 'आचार्य वीरसेन' इनके द्वारा प्रतिपादित धर्मकथाओं के प्रकार
 ब) कथाके स्थापत्य आधारित भेद—
 क) धूर्ताख्यान
 ड) आचार्य हरिभद्रसूरी
 इ) कुमारपाल प्रतिबोध
 ई) 'कथाकोशप्रकरण'

प्र.3 संक्षेप में उत्तर लिखिए। (कोई भी दो)

16

- अ) 'नीलजसा लंभक' को संक्षिप्त शब्दों में स्पष्ट करें।
 ब) वसुदेवहिंडी रचना में उल्लेखित कुलकर परंपरा का संक्षिप्त वर्णन करें।
 क) प्राकृत कथा साहित्य का विकास स्पष्ट करें।
 ड) 'वसुदेवहिंडी' इस कथा साहित्य का परिचय दे।

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न.**16**

प्राकृत कथा साहित्य का विकास स्पष्ट करे।

अथवा

प्राकृत कथा के विभिन्न आचार्यद्वारा किये गये भेद एवं उसके आधार कि विस्तृत चर्चा करे।

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.**16**

आचार्य हरिभद्रसूरी इनके जीवन व साहित्य विषयक चर्चा करे।

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Prakrit) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

प्राकृत साहित्याचा इतिहास (230119201)

Day & Date: Thursday, 09-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) नमिसाधु यांनी ——— प्राकृतास आर्ष प्राकृत असे म्हटले आहे.
अ) पाली
ब) अर्धमागधी
क) पैशाची
ड) महाराष्ट्री
- 2) प्राकृत भाषेची प्रवृत्ती सदा ——— दिसून येते.
अ) स्थिर
ब) अस्थिर
क) कठिण
ड) परिवर्तनशील
- 3) ध्वनी परिवर्तनाच्या दृष्टीने ——— सर्वात समृद्ध आहे.
अ) पैशाची
ब) महाराष्ट्री
क) मागधी
ड) अर्धमागधी
- 4) शाकारी-चांडाली-शाबरी यांचा ——— मध्ये उल्लेख आला आहे.
अ) भाषा
ब) देशभाषा
क) विभाषा
ड) ऋषीभाषा
- 5) मार्कडेय यांनी अपभ्रंश भाषेचे ——— सूक्ष्म प्रकार मानले आहेत.
अ) 12
ब) 14
क) 21
ड) 27
- 6) संस्कृत नाटकात सामान्य पात्रे ——— भाषा बोलतात.
अ) संस्कृत
ब) महाराष्ट्री
क) द्राविडी
ड) प्राकृत
- 7) मालविकाग्निमित्र आणि विक्रमोर्वशीय या नाटकांची रचना ——— यांनी केली.
अ) भास
ब) कालीदास
क) अश्वघोष
ड) शूद्रक
- 8) अंतिम वाचना महावीर निर्वाणानंतर 980 वर्षांनी ——— येथे झाली.
अ) वलभी
ब) पाटलीपुत्र
क) चंद्रगिरी
ड) मथुरा
- 9) अर्धमागधी आगमांचे पाठभेद आणि वाचना भेदांचा समन्वय ——— वाचनेत करण्यात आले.
अ) प्रथम पाटलीपुत्र
ब) माथूरी
क) अंतिम वलभी
ड) हाथिगुंफा

- 10) नायिका-सखी आदि पात्रे ---- भाषांचा वापर करतात.
 अ) मागधी ब) चांडाली
 क) पैशाची ड) शौरसेनी
- 11) विश्वेश्वर यांनी ---- या सट्टकाची रचना केली.
 अ) मृच्छकटिकम् ब) चंदलेहा
 क) सिंगारमंजरी ड) आनंदसुंदरी
- 12) अपभ्रंश साहित्यात सर्गास ---- असे म्हणण्याचा उल्लेख 'साहित्यदर्पणात'
 विश्वनाथ यांनी केला आहे.
 अ) अध्याय ब) उपसर्ग
 क) कुडवक ड) वज्जा

- प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 12
 अ) प्राकृत कोश संग्रह
 ब) प्राकृत मुक्तक काव्ये
 क) भवभुतींच्या नाटकातील प्राकृत
 ड) मृच्छकटिकांमधील प्राकृत
 इ) अर्धमागधी साहित्य
 ई) प्राकृत खंडकाव्य
- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 12
 अ) सट्टकांची माहिती द्या.
 ब) अश्वघोष यांच्या नाटकातील प्राकृतची माहिती द्या.
 क) महाराष्ट्री प्राकृत साहित्याची थोडक्यात माहिती द्या.
 ड) प्राकृत चरितकाव्यांचे वर्णन करा.
- प्र.4 प्राचीन शौरसेनी ग्रंथांचा थोडक्यात परिचय द्या. 12
 किंवा
 काव्यसाहित्याच्या विविध प्रकारांचे व साहित्याचे माहिती द्या.
- प्र.5 अपभ्रंश भाषेची वैशिष्ट्ये सांगून साहित्यविषयक माहिती द्या. 12

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Prakrit) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

प्राकृत काव्य (230119202)

Day & Date: Saturday, 11-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

12

- युगविशेषातील रसात्मक समग्र जीवन चित्रण कथावस्तुद्वारे स्पष्ट करणाऱ्या साहित्यास ——— म्हणतात.
अ) मुक्तक काव्य
ब) चरित काव्य
क) महाकाव्य
ड) खण्ड काव्य
- लिलावती (लिलावई) या काव्याची रचना ——— यांनी केली.
अ) कुमारपाल
ब) कोऊहल
क) वाक्पतिराज
ड) हेमचंद्राचार्य
- ललित व सुकुमार शब्दांमुळे आरंभकालापासूनच ——— साहित्याची रचना होत आहे.
अ) काव्य
ब) कथा
क) नाटक
ड) गद्यपद्यमिश्र
- जे काव्य अर्थ पर्यवसानसाठी परोपक्षी असत नाही त्यास ——— काव्य म्हणतात.
अ) चरित
ब) मुक्तक
क) खंड
ड) महा
- चउपत्रमहापुरिसचरियं या 9 व्या शतकातील चरित काव्याची रचना ——— यांनी केली.
अ) विमलसूरि
ब) देवेंद्रसूरि
क) हरिभद्रसूरि
ड) शीलंकाचार्य
- महाराष्ट्री प्राकृत भाषेतील 'णानपंचमी कथा' याची रचना ——— यांनी 11व्या शतकात केली.
अ) उद्योतनसूरि
ब) हरिभद्रसूरि
क) महेश्वरसूरि
ड) देवेंद्रसूरि
- कवि वत्सल हाल यांनी ——— या मुक्तक काव्याची रचना केली.
अ) गाथासत्तसई
ब) वज्जालगं
क) कुवलयमाला
ड) वैराग्य शतक
- 'कंसवहो' हे काव्य ——— आहे ——— यांनी रचलेले आहे.
अ) खंड—रामपाणिवाद
ब) चरित—विमलसूरि
क) महाकाव्य—प्रवरसेन
ड) मुक्तक—कवि सातवाहन वत्सल हाल

- 9) ---- हे काव्य व्यंग्यात्मक काव्यातील अनुपम श्रेष्ठ काव्य आहे.
 अ) समराइच्चकहा ब) धूर्तारव्यान
 क) भविसयत्तकहा ड) जसहरचरित
- 10) आचार्य हेमचन्द्र यांचे जन्मगांव गुजरात अन्तर्गत ---- आहे.
 अ) सिंहलद्वीप ब) कन्नौज
 क) धंधुका ड) कर्णावती
- 11) ता तुंगो मेरुगिरी मयरहरो ताव होइ ---- ।
 अ) सुकरो ब) दुत्तारो
 क) विकारो ड) अवियारो
- 12) धीरेण समं समसीसियाइ रे दिव्व ---- ।
 अ) वीरस्स ब) धणस्स
 क) आरुहंतस्स ड) कम्मस्स

प्र.2 भाषांतर करा. (कोणतेही चार)

12

- अ) हरि-हर विहिणो देवा जत्थन्नाइं वि वसंति देवाइं ।
 एयाए महिमाए हरिओ महिमा सुर-पुरीए ॥
- ब) जस्स पियबंधवेहि व चउवयण-विणिग्गएहि वेएहि ।
 एक्क वयणारविंदट्टिएहिं बहु-मण्णिओ अप्पा ॥
- क) अन्तु करेप्पि निरानिउ कोहहो । अन्तु करेण्णिणु सव्वई माणहो ।
 अन्तु करेविणु माया जाल हो । अन्तु करेवि नियत्तसु लोहहो ॥
- ड) साहसमवलंबंतो पावइ हियइच्छयं न संदेहो ।
 जेणुतमंगमेतेण राहुणा कवलिओ चंदो ॥
- इ) थरथरइ धरा खुब्भंति सायरा होइ विम्हलो दइवो ।
 असमववसाय साहससंलद्धजसाण धीराणं ॥
- ई) चंदो धवलिज्जइ पुण्णिमाइ अह पुण्णिमा वि चंदेण ।
 समसुह दुक्खाइ मणे पुण्णेण विणा न लब्भंति ॥

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) वज्जालगं चा अर्थ सांगून मुक्तक काव्य स्पष्ट करा.
 ब) प्राकृत काव्य रचनांचे वर्गीकरण करा.
 क) चरित काव्य 'पउमचरिउ' चे कथावस्तू सांगा.
 ड) खण्डकाव्य म्हणजे काय? 'कंसवहो' विस्तृत चर्चा करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही एक)

12

- अ) द्वयाश्रय काव्याचे विस्तृत विवेचन हेमचंद्राचार्यांच्या दृष्टिने सांगा.
 किंवा
 ब) मुक्तक काव्यांचा परिचय देऊन स्नेहवज्जा, साहसवज्जा स्पष्ट करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

12

- महाकाव्यांचा परिचय देऊन 'गउडवहो' कथानक स्पष्ट करा.

- 9) शौरसेनी—अपभ्रंश भाषेतील परमप्यपयासू आणि जोयसारु याची ——— यांनी रचना केली.
 अ) योगिन्दु
 ब) मुनिन्दु
 क) जिनेन्दु
 ड) विरेन्दु
- 10) जंबुदीवपण्णत्ती याची रचना ——— यांनी 11 व्या शतकात केली.
 अ) वीरनंदी
 ब) पद्मनंदी
 क) गुणनंदी
 ड) जिननंदी
- 11) जावइयाइं दुकखाइं होंति लोयम्मि चदुगदिगदाइं । सव्वाणि ताणि ——— जीवस्स जाणाहि ।।
 अ) धम्मङ्गलाणि
 ब) धणङ्गलाणि
 क) वदङ्गलाणि
 ड) हिंसाङ्गलाणि
- 12) चौदा वस्तुगत द्वादशांग वाणी मधील प्रधान वस्तुगत ज्ञानास ——— पुर्व म्हटले जाते.
 अ) अग्रायनीय
 ब) वीर्यानुवाद
 क) ज्ञानप्रवाद
 ड) उत्पाद

प्र.2 गाथांचे भाषांतर करा. (कोणतेही चार)

12

- अ) एक्कम्मि वि जम्मि पदे संवेगं वीदरायमग्गम्मि ।
 गच्छदि णये अभिक्खं तं मरणंते ण मोत्तत्वं ।।
- ब) मारणसीलो कृणादि हु जीवाणं रकखसुव्व उव्वेगं ।
 संबंधिणो वि ण य विस्सं भं मारितए जंति ।।
- क) जम्हा असच्चवयणादिएहिं दुक्खं परस्स होदिति ।
 तप्परिहारो तम्हा सव्वे वि गुणा अहिंसाए ।।
- ड) दुक्खेण लभदि माणुस्सजादिमदिसवणदंसणाचरितं ।
 दुक्खज्जियसामण्णं मा जहसु तणं व अगणंतो ।।
- इ) सयणं मित्तं आसयमल्लीणं पि य महल्लए दोसे ।
 पाडेदि चोरियाए अयसे दुक्खम्मि य महल्ले ।।
- ई) कामुम्मत्तो संतो अंतो डज्झदि य कामचिंताए ।
 पीदो व कलकलो सो रदग्गिजाले जलंतम्मि ।।

प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) आचार्य परंपरेची माहिती द्या.
 ब) आ. वीरसेन आणि त्यांचे जीवन व साहित्य याचे थोडक्यात वर्णन करा.
 क) प्राकृत करणानुयोग साहित्याचा परीचय द्या.
 ड) षट्खंडागम आगमाची माहिती द्या.

- प्र.4** शौरसेनी भाषा—साहित्य याचा परिचय देऊन त्याचे महत्त्वपूर्ण स्थानाबद्दलची चर्चा करा. **12**
किंवा
श्रुतज्ञानाचा उद्गम व लोप या संबंधी माहिती देऊन कसायपाहुड चा परिचय द्या.
- प्र.5** भगवती आराधनेचा परिचय देऊन पंचमहाव्रतासंबंधीचे वर्णन करा. **12**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Prakrit) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

हस्तलिखित ग्रंथ संशोधन पध्दती (230119204)

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 11:00 AM To 12:30 PM

Max. Marks: 30

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

06

- 1) वर्तमान अफगान, मध्य आशिया व निया प्रदेशातील शिलालेखाच्या प्राकृत भाषेचे संशोधन करण्यासाठी या लिपिचे अध्ययन करावे लागेल?
अ) वट्टेलुत्तु
ब) देवनागरी
क) खरोष्टि
ड) हळे कन्नड
- 2) 'वेष्टन' चा अर्थ ---- आहे.
अ) लेखनी
ब) लिपि
क) लपेटपट्ट
ड) ताडपत्र
- 3) प्राचीनकाली पांढदा रंग ---- यास घासून बनविले जात असे.
अ) काजळ
ब) पुष्प
क) लाकुड
ड) शंख
- 4) ---- यास मैन्युस्क्रिप्ट देखील म्हटले जाते.
अ) पांडुलिपि
ब) लपेटपट्ट
क) वेष्टन
ड) कोणतेही नाही
- 5) लेखन कलेची वैज्ञानिक प्रस्तुती ---- असे जाणली जाते.
अ) प्राकृत
ब) भाषा
क) लिपि
ड) हस्तलिखित
- 6) ताडपत्रिय पानावर लिहिण्यासाठी ---- यांचा वापर केला जाई.
अ) बोरुच्या लेखनीचा
ब) टोकदार लोखंडी अथवा सोने, चांदीच्या शलाकेचा
क) पेंसिलचा
ड) शाईच्या लेखनीचा

प्र.2 टीपा लिहा.

06

- अ) हस्तलिखिते यांच्या लेखनसमयी चूका सुधारण्याच्या पध्दती
- ब) प्राचीन लेखन साहित्य
- क) ग्रंथभंडारांची स्थिती
- ड) हस्तलिखिते संरक्षण - महत्त्व व उपाय

- प्र.3** हस्तलिखित संशोधन विज्ञान म्हणजे काय? हे स्पष्ट करा. **06**
- प्र.4** हस्तलिखिते म्हणजे काय हे स्पष्ट करून त्याच्या रचनेविषयी आवश्यक लेखन सामग्री विषयक माहिती द्या. **12**

किंवा

हस्तलिखित-प्राप्ति आणि संबंधित प्रयत्न त्यासाठी आवश्यक क्षेत्रे, माध्यमे याविषयी चर्चा करा.

Seat
No.

Set P

**M.A. (Prakrit) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

हरिभद्रसुरी आणि त्यांचे साहित्य (230119207)

Day & Date: Saturday, 18-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

12

- 1) हरिभद्रसुरींनी धर्ममाता म्हणून — यांचा उल्लेख केला आहे.
अ) गंगा ब) याकिनी महत्तरा
क) कमलभट्ट ड) श्रीमाता
- 2) विविध मिथ्या मान्यतेचे निराकरण — या काव्यातून झाले आहे.
अ) समराइच्चकहा ब) सावयपन्नती
क) धूर्तारव्यान ड) धम्मसंगहणी
- 3) ज्यांची बुद्धी क्रोध, मान, माया, लोभाने ग्रासलेली आहे, परलोक मानत नाहीत, इहलोकास प्राधान्य देतात, ते तामसी — श्रोता आहेत.
अ) उत्तम ब) मध्यम
क) धर्म ड) अधम
- 4) जंबूद्वीपाच्या विदेहक्षेत्रात — नावाचे नगर होते.
अ) क्षितप्रतिष्ठित ब) कौशाम्बी
क) सुशर्म ड) सुवंधा
- 5) जो दररोज मुनि महाराजांकडून मुनि व श्रावकांचे आचार समजून घेतो व सम्यग्दर्शनासहित अणुव्रत स्वीकारतो तो — होय.
अ) व्रती ब) श्रावक
क) महाव्रती ड) ब्रह्मचारी
- 6) स्थूल, हिंसा, असत्य, चोरी — व परिग्रह यांच्या त्यागाला स्थूलरूपाने अणुव्रत म्हणतात.
अ) अब्रह्म ब) ब्रह्म
क) दिग्व्रत ड) शिक्षा
- 7) कषायाच्या प्रथम प्रभेदाचे नांव — आहे.
अ) अनंतानुबंधी ब) हास्य
क) संज्वलन ड) वेद
- 8) पुण्य-पाप फळाचे कथन करणारी कथा म्हणजे — होय.
अ) निर्वेदिनी ब) अक्षिपीनी
क) संवेदिनी ड) विक्षेपिनी

- 9) महाराष्ट्री प्राकृताचे वैशिष्ट्य स्पष्ट करणारा श्लोक ---- यांनी रचला.
 अ) भास ब) दंडी
 क) कालिदास ड) आनंदवर्धन
- 10) प्राकृत भाषेला सम्राट अशोकांनी ---- म्हणून घोषित केले.
 अ) राजभाषा ब) जनभाषा
 क) देशभाषा ड) लोकभाषा
- 11) ग्रीष्मऋतुच्या दावाग्निने ---- काळवंडला आहे.
 अ) मेघ ब) नायक
 क) विन्ध्यपर्वत ड) आकाश
- 12) ---- त्याग, सहिष्णुता व निस्वार्थ सेवा इत्यादी गुणांनी परिपूर्ण आहे.
 अ) वासवदत्ता ब) चंदनबाला
 क) तरंगवती ड) सारविका
- 13) सर्व भाषा प्राकृतातूनच निर्माण झाल्या आहेत व ---- विलीन होतात.
 अ) संस्कृतात ब) प्राकृतातच
 क) मागधीमध्ये ड) नियामध्ये
- 14) दहाव्या शतकातील मुक्तक स्वरूपातील महाराष्ट्र प्राकृताची ---- ही रचना आहे.
 अ) गाथासप्तशती ब) वज्जालगं
 क) आर्यासप्तशती ड) बिहारीसतसई
- 15) वररुचि यांनी ---- या सूत्राद्वारे महाराष्ट्री प्राकृतानुसार नियम करण्यास सांगितले आहे.
 अ) शेष संस्कृतवत् ब) शेष मराठीवत्
 क) शेष महाराष्ट्रीवत् ड) शेष शौरसेनीवत्
- 16) रस, भाव, विषयवस्तु, नामकरण ह्या दृष्टिकोनातून 'गाथासप्तशती' स ---- यांनी आदर्श मानले आहे.
 अ) विश्वेश्वर ब) जयवल्लभ
 क) गोवर्धनाचार्य ड) गिरीधर

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) सत्त सता इं कइवच्छ लेण कोडीअ मज्झ आरम्मि ।
 हालेण विरइआइं सालङ्काराणं गाहाणम् ॥
- ब) अमिअं पाउअकव्वं पढिउं सोउं अ जे ण आणन्ति ।
 कामस्स तत्ततन्तिं कुणन्ति ते कहँ ण लज्जन्ति ॥
- क) उअ णिच्चलणिप्पन्दा भिसिणीपत्तम्मि रेहइ बला आ ।
 णिम्मल मरगअभाअण परिट्ठिआ संखसुत्तिव्व ।
- ड) तावच्चिअ रइसमए महिलाणं बिब्भमा विराअन्ति ।
 जाण ण कुवलअदलसे छ आइँ मउलेन्ति ण अणाइं ॥
- इ) पसुवइणो रोसारुणपडिमासंकन्त गोरिमुहअन्दम् ।
 गहिअग्धपङ्कअं विअ संझासलिलज्जलिं नमह ॥
- ई) णोह लिअमप्पणो किं ण मग्गसे कुरवअस्स? ।
 एअं तु ह सुहग हसइ वलिआणणपङ्कअं जाआ ॥

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2) 16
- अ) सातवाहन एक शांतकर्णी राजा
ब) गाथासप्तशतीतील ग्रामीण जीवन
क) अर्धमागधी भाषा विशेषता लिहा.
ड) तरंगवतीचे वैराग्य
- प्र.4 अ) गाथा सप्तशती रचनेचा परिचय द्या. 16
किंवा
ब) महाराष्ट्री प्राकृतचे स्वरूप, विकास स्पष्ट करा.
- प्र.5 महाराष्ट्री प्राकृत मधील मुक्तक काव्यांचा परिचय द्या. 16

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Prakrit) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
Prakrit Grammar & Prakrit Prakash (MA16302)**

Day & Date: Monday, 13-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) स्वरानंतर स्वर आलेस शब्दांत स्वराचा प्रायः — होतो.
अ) द्वित्य
ब) लोप
क) विसर्ग
ड) दीर्घ
- 2) व्यंजन वर्णांची संधी मानली जाते.
अ) व्यंजन संधी
ब) अव्यय संधी
क) स्वर संधी
ड) विसर्ग संधी
- 3) 'किं+इति' याची संधी आहे.
अ) किं
ब) किइति
क) किति
ड) किति
- 4) 'कखगघड' याचा संबंध या वर्गाशी आहे.
अ) कवर्ग
ब) टवर्ग
क) चवर्ग
ड) पवर्ग
- 5) प्राकृत भाषेमध्ये 'ड' आणि 'ब्र' च्या स्थानी याचा वापर होतो.
अ) द्वित्य
ब) अनुस्वार
क) विसर्ग
ड) लोप
- 6) जेथे दूसरी ध्वनि प्रथम ध्वनिस प्रभावित करते त्यास म्हटले जाते.
अ) पुरोगामी समीकरण
ब) पश्चगामी समीकरण
क) पुरोगामी आणि पश्चमागी
ड) कोणतेही नाही
- 7) लोपाचे प्रकार आहेत.
अ) स्वरलोप
ब) स्वरलोप व व्यंजन लोप
क) व्यंजन लोप
ड) कोणतेही नाही
- 8) मध्य व्यंजन लोपाचे हे उदाहरण आहे.
अ) राउलं
ब) दाणिं
क) थुदि
ड) लाऊ

- 9) व्यंजन लोप पुढीलपैकी होते.
 अ) आदि व्यंजन लोप
 ब) मध्य व्यंजन लोप
 क) अन्त्य व्यंजन लोप
 ड) तिन्हींचे, आदि-मध्य-अन्त्य व्यंजन लोप
- 10) यापैकी हे अनुनासिक नाही.
 अ) ङ ब) ञ
 क) ण ड) ख
- 11) आदि स्वर लोप याचे हे उदाहरण आहे.
 अ) रण्णं ब) कुमारो
 क) थंभो ड) अंधारो
- 12) अन्त्य स्वरलोप याचे हे उदाहरण आहे.
 अ) थाणु ब) कुमारो
 क) थुदि ड) कोणतेही नाही
- 13) आदि व्यंजन लोपाचे उदाहरण आहे.
 अ) णअरं ब) थुदि
 क) णगरं ड) सयडं
- 14) 'नगरम्' चे प्राकृत रूप हे आहे.
 अ) णअरं ब) णगरं
 क) णगलं ड) नगलं
- 15) विसर्ग संधी याचे उदाहरण आहे.
 अ) धम्मिहे ब) दणुइंद
 क) मणसिला ड) कोणतेही नाही
- 16) चण्डकृत हा व्याकरण ग्रंथ आहे.
 अ) प्राकृत प्रकाश ब) प्राकृतसर्वस्व
 क) प्राकृत लक्षण ड) प्राकृतानुशासन

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) प्राकृतप्रकाश रचनेवरिल विविध टिका साहित्य
 ब) मागधी प्राकृतची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 क) 'शषो सः' हे सूत्र स्पष्ट करा.
 ड) 'शेषं महाराष्ट्रीवत्' या सुत्राच्या भूमिकेबाबत विचार स्पष्ट करा.
 इ) 'ऋ' चे परिवर्तन
 ई) त्रिविक्रम यांचे 'प्राकृतशब्दानुशासन'

- प्र.3 थोडक्यात उत्तरे दया. 16**
- अ) कोणत्याही 4 प्राकृत व्याकरणकारांचा परिचय दया.
ब) प्राकृत प्रकाश ग्रंथातील सामान्य प्राकृत भाषेच्या वैशिष्ट्यांचा परिचय दया.
क) 'प्राकृत प्रकाश'मध्ये आलेल्या सामान्य प्राकृतच्या कोणत्याही 5 नियमांचे संक्षिप्त वर्णन करा.
ड) 'स्वर' परिवर्तन म्हणजे काय स्पष्ट करून त्याची उदाहरण दया.
- प्र.4 अ) प्राकृत व्याकरण साहित्याचा विकास व साहित्याचा परिचय दया? 16**
किंवा
ब) वररूचि यांचा व त्यांच्या 'प्राकृतप्रकाश' ग्रंथाचा परिचय दया.
- प्र.5 'प्राकृतप्रकाश' ग्रंथातील विविध प्राकृत भाषांच्या सामान्य वैशिष्ट्यांचा परिचय दया. 16**

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Prakrit) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
Prakrit Language & Literature: Research Methodology (MA16303)**

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) हे प्राथमिक तथ्य संकलनाचे माध्यम आहे.
अ) प्रश्नावली
ब) दुर्मिळ लेख
क) शासकीय गजेटियर
ड) वर्तमानपत्र
- 2) ——— म्हणजे सोडवण्यासाठी समोर आलेला प्रश्न होय.
अ) गृहितक
ब) अहवाल लेखन
क) तथ्य विश्लेषण
ड) संशोधन समस्या
- 3) मध्ययुगीन प्राकृत मुक्तक रचना बहुतांश ——— प्राकृत भाषेत आहेत.
अ) महाराष्ट्री प्राकृत
ब) पाली प्राकृत
क) निया प्राकृत
ड) पैशाची प्राकृत
- 4) सम्राट खारवेल यांची जीवन चरित्र ——— येथे उपलब्ध आहे.
अ) खंडगिरी शिलालेखात
ब) गिरनार शिलालेखात
क) प्राकृत साहित्यात
ड) संस्कृत नाटय साहित्यामध्ये
- 5) 'संशोधन' म्हणजे कोणत्याही ज्ञान शाखेत नविन तत्वे अथवा तथ्ये शोधण्यासाठी आणि जुनी तत्वे यांचे पुन्हा-पुन्हा परिक्षण करण्यासाठी केलेला ——— अभ्यास होय.
अ) पारंपरिक व रूढिवादी
ब) चिकित्सक व पद्धतशीर
क) व्यक्तिनिष्ठ व अतार्किक
ड) गणितीय व वैचारिक
- 6) प्राकृत भाषेचे बहुतांश व्याकरण विविध विद्वान यांनी ——— भाषेत लिहिले.
अ) महाराष्ट्री प्राकृत
ब) मागधी
क) संस्कृत
ड) पैशाची
- 7) अभ्यासक यांच्या मते प्राचीन महाराष्ट्र प्रदेशातील जनभाषा ही ——— प्राकृत असल्याचे मानले जाते.
अ) महाराष्ट्री प्राकृत
ब) पाली प्राकृत
क) निया प्राकृत
ड) पैशाची प्राकृत
- 8) ज्या संकल्पना, सिद्धांत, निष्कर्ष स्वीकृत झालेले आहेत त्यांचे प्रामाण्य पुन्हा-पुन्हा तपासून पहाणे हे त्या अध्ययन विषयांच्या ——— कार्य आहे.
अ) अभ्यासकांचे
ब) निवृत्तांचे
क) विद्यार्थ्यांचे
ड) बालकांचे

- 9) ---- म्हणजे तथ्य, तत्वे अथवा एखादी गोष्ट शोधण्यासाठी करण्यात येणारी चिकित्सा किंवा सतत पद्धतशीर केलेले परिश्रम होय.
अ) संकल्पना ब) सिद्धांत निष्कर्ष
क) संशोधन पद्धती ड) चिकित्सा
- 10) संशोधन कार्याच्या सुरुवातीस संशोधनकर्त्यास अध्ययनासाठी एखाद्या विषयाच्या ---- निवड केली जाते.
अ) दृष्टिची व विकारांचे ब) पैलुची अथवा सामान्य विशेष क्षेत्राची
क) पुस्तकांची व संदर्भाची ड) संकल्पनेची व मतांची
- 11) ---- म्हणजे प्रकाशित, अप्रकाशित व ग्रंथालयातील जुने ग्रंथ, पुस्तके, मासिके, वर्तमानपत्रे व शोध निबंध यांचे वाचन करून त्यांची संशोधनात मांडणी करणे होय.
अ) प्रयोग ब) प्रयोग शालिन
क) पुरातत्व स्थल ड) साहित्यिक सर्वेक्षण
- 12) नियंत्रित परिस्थितीत निरीक्षण व परीक्षण याद्वारे केल्या जाणाऱ्या पद्धतशीर अध्ययनास ---- संशोधन आराखडा असे म्हणतात.
अ) अन्वेषणात्मक पद्धती ब) वर्णनात्मक पद्धती
क) प्रयोगात्मक पद्धती ड) निदानात्मक पद्धती
- 13) प्रयोगात्मक संशोधन आराखडा ही पद्धती ---- यांनी विकसित केली.
अ) जॉन स्टुअर्ट मिल ब) जॉन मार्शल
क) फ्रेडरिक निश्च ड) चार्ल्स डार्विन
- 14) नमुना निवडीस ही एक मर्यादा आहे.
अ) नेतृत्वाचा अभाव ब) प्रतिनिधकतेचा अभाव
क) चिंतनाचा अभाव ड) लोकशाहीचा अभाव
- 15) नमुना निवड पद्धतीचा फायदा आहे.
अ) सुलभता, वेळ व पैसा यांची बचत
ब) नेतृत्व निवडीस सहज
क) प्रतिनिधी यांची वर्णी लावणे
ड) त्रास कमी
- 16) शास्त्रीय संशोधन हे पद्धतशीर नियंत्रित, अनुभवजन्य व वेगवेगळ्या घटनांतील गृहीत धरलेल्या संबंधाबाबत ---- अन्वेषण असते.
अ) अंदाजित ब) चिकित्सक
क) भाकनुक ड) शंकास्पद

- प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार) 16
- अ) दुय्यम तथ्ये
 ब) संशोधनातील नैतिकता
 क) गृहीतकृत्याची उगमस्थाने
 ड) साहित्य सर्वेक्षण
 इ) नमुना
 ई) निरीक्षण पद्धतीचे गुण-दोष
- प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2) 16
- अ) संशोधनाची व्यावहारिक उपयोगिता स्पष्ट करा.
 ब) संशोधन प्रक्रियेचे स्वरूप सांगा.
 क) संशोधन समस्या व समस्या सूत्रण म्हणजे काय?
 ड) चांगल्या संशोधन आराखड्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.4 अ) प्रतिदर्श (नमुना) निवड व त्याच्या पद्धतीचे प्रकाराचे वर्णन करा. 16
- किंवा**
- ब) आदर्श गृहीतकृत्याचे गुण व परीक्षण पायऱ्या आकृतीबंध स्वरूपात स्पष्ट करा.
- प्र.5 तथ्य संकलन व त्याचे प्रकार स्पष्ट करा. 16

- 9) ---- का अर्थ है किसी तथ्य, सिद्धांत या वस्तु की खोज के लिए व्यवस्थित या निरंतर प्रयास।
 अ) अवधारणा
 ब) सिद्धांत निष्कर्ष
 क) अनुसंधान पद्धति
 ड) थेरेपी
- 10) शोध कार्य के प्रारंभ में शोधकर्ता अध्ययन के लिए एक विषय के ---- का चयन करता है।
 अ) दृष्टि और विकार
 ब) किसी बिंदू या सामान्य विशेष क्षेत्र
 क) किताबें और संदर्भ
 ड) अवधारणाएं और राय
- 11) ---- का अर्थ प्रकाशित, अप्रकाशित और पुरानी पुस्तकों, पुस्तकों, पत्रिकाओं, समाचार पत्रों और शोध पत्रों को पढ़ना और अनुसंधान में व्यवस्थित करना ---- है।
 अ) प्रयोग
 ब) प्रयोग शालिन
 क) पुरातत्व स्थल
 ड) साहित्यिक सर्वेक्षण
- 12) नियंत्रित परिस्थितियों में अवलोकन और परीक्षण के माध्यम से किए गए एक व्यवस्थित अध्ययन को ---- अनुसंधान डिजाइन कहा जाता है।
 अ) खोजी पद्धति
 ब) वर्णनात्मक पद्धति
 क) प्रयोगिक पद्धति
 ड) नैदानिक पद्धति
- 13) प्रायोगिक अनुसंधान डिजाइन इस पद्धति का विकास ---- द्वारा किया गया था।
 अ) जॉन स्टुअर्ट मिल
 ब) जॉन मार्शल
 क) फ्रेडरिक निश्च
 ड) चार्ल्स डार्विन
- 14) नमूना चयन की एक सीमा है।
 अ) धन की कमी
 ब) प्रतिनिधित्व की कमी
 क) प्रतिबिंब की कमी
 ड) लोकतंत्र की कमी
- 15) प्रतिदर्श (नमूना) चयन विधि का लाभ है।
 अ) सुविधा, समय और धन की बचत
 ब) नेतृत्व का आसान चयन
 क) प्रतिनिधियों का वर्णन
 ड) परेशानी कम करना
- 16) वैज्ञानिक अनुसंधान विभिन्न परिघटनाओं के बीच परिकल्पित संबंध की एक व्यवस्थित, नियंत्रित, अनुभवजन्य और ---- जांच है।
 अ) प्रकल्पित
 ब) चिकित्सक
 क) भविष्यवाणी
 ड) संदिग्ध

- प्र.2 टिप्पणियाँ लिखिए। (कोई भी 4) 16**
- अ) दुय्यम प्रदत्त
 - ब) अनुसंधान में नैतिकता
 - क) परिकल्पना का उद्गम
 - ड) साहित्य सर्वेक्षण
 - इ) नमुना
 - ई) अवलोकन पद्धती के गुण दोष
- प्र.3 संक्षेप में उत्तर लिखें। (कोई 2) 16**
- अ) अनुसंधान की व्यावहारिक उपयोगिता स्पष्ट करे.
 - ब) अनुसंधान प्रक्रिया का स्वरूप स्पष्ट करे।
 - क) अनुसंधान समस्या एवं समस्या चयन स्पष्ट करे।
 - ड) अच्छे अनुसंधान रूपरेखा की विशेषताये स्पष्ट करे.
- प्र.4 अ) प्रतिदर्श चयन के प्रकार एवं इसकी विधियों का वर्णन कीजिए। 16**
- किंवा**
- ब) आदर्श परिकल्पना के गुणों और उसके परीक्षण चरणों को रेखाचित्र के रूप में समझाइए।
- प्र.5 डेटा संग्रह और उसके प्रकारों को समझाइए। 16**

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**M.A. (Prakrit) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
Prakrit Language & Literature: Research Methodology (MA16303)**

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Q.2 Write short Notes (Any Four) 16**
- Secondary Data
 - Research Ethics
 - Development of Hypothesis
 - Literature Review
 - Sample
 - Pros and Cons of observation Method
- Q.3 Answer the following Question (Any Two) 16**
- Explain the practical utility of the Research.
 - Define Nature of Research process.
 - What is Research problem and problem Selection.
 - Define features of Research design.
- Q.4 Answer the following questions (Any One). 16**
- A description of the type of sample selection and its method
- OR**
- Explain in diagrammatic form the properties of ideal hypothesis and its testing steps.
- Q.5 Explain data collection and its types. 16**

- 10) चौहान कुळात ---- जन्म झाला.
 अ) राजशेखराची पत्नी ब) भैरवानंदाची पत्नी
 क) विदुषकाची पत्नी ड) बैरवानंदानी पत्नी
- 11) कर्पूरमंजरीतील ---- हे विदुषकाचे नाव आहे.
 अ) सर्मिलक ब) बसन्नक
 क) महेंद्रपाल ड) कर्पिंजल
- 12) परूसा सकीअबंधा पाऊदबंधो वि होदि सुउमारो या गाथेमध्ये 'परूसा' चा अर्थ आहे.
 अ) मधूर ब) सरस
 क) कठोर ड) सरल
- 13) ---- यांना कविराज या नावाने ओळखले जाते.
 अ) सोमशेखर ब) रामशेखर
 क) चंद्रशेखर ड) राजशेखर
- 14) माधुर्य गुण-व्यंजक शब्दावली ---- रीतित असते.
 अ) पांचाली ब) मागधी
 क) वैदर्भी ड) गोडी
- 15) अर्घं चा ---- अर्थ आहे.
 अ) अर्घ्य ब) अश्रू
 क) अधर ड) अगह
- 16) प्रवेशक व विष्कम्भक याचा ---- मध्ये अभाव असतो.
 अ) कथा ब) सट्टक
 क) खंडकाव्य ड) मुक्तककाव्य

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) भैरवानंद
 ब) विदुषक
 क) राजा चंडवाल
 ड) आवंतिसुंदरी
 इ) विभ्रमलेखा
 ई) कर्पूरमंजरी

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) महाकवि राजशेखर यांचा जीवनपरिचय देऊन कुलवृत्तांतासंबंधी विस्तृत माहिती द्या.
 ब) कर्पूर मंजरी मधील 'प्रथम' जवनीकेचा सार लिहा.
 क) सट्टकाचे ऐतिहासिक महत्व विशद करा.
 ड) सट्टकाची विशेषता थोडक्यात सांगा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

16

- अ) राजशेखर यांच्या ग्रंथरचनेसंबंधी माहिती द्या.
 ब) सट्टक म्हणजे काय? व सट्टकाची उत्पत्ती विकासासंबंधी आढावा घ्या.

प्र.5 'कर्पूरमंजरी' सट्टकामधील तृतीय व चतुर्थ जवनीकेचा सारवृत्तांत लिहा.

16

- 8) आचार्य हेमचंद्र यांनी व्याकरणात्मक ग्रंथ ---- रचला कि ज्यात नियम (व्याकरणाचे) उद्धृत केले होते.
 अ) सिध्दहेमशब्दानुशासन ब) प्राकृत लक्षण
 क) प्राकृत प्रकाश ड) स्वयंभूछंद
- 9) अपभ्रंश भाषेच्या ---- छंदामध्ये परवर्ती हिंदी साहित्यकाराद्वारे विपुल मात्रेत मुक्तक रचना आहेत.
 अ) दोहा ब) धत्ता
 क) वसंततिलका ड) शार्दूलविक्रीडित
- 10) 'परमप्यासु' याची रचना ---- यांनी केली.
 अ) पुष्पदंत ब) हेमचंद्र
 क) योगिंदु ड) स्वयंभू
- 11) पतंजली आदि पूर्वाचार्य ---- शब्दास अपभ्रंश मानत असत.
 अ) संस्कृत भाषेपासून अपभ्रष्ट ब) प्राकृत भाषेपासून विकृत
 क) अवहट्ट भाषेपासून विकृत ड) देशी शब्दांनी सहित बोलीस
- 12) चन्द्रबरदाई यांनी रचलेले राजस्थानचे महत्त्वपूर्ण काव्य ---- परवर्ती अपभ्रंशचे उत्कृष्ट काव्य आहे.
 अ) बाहुबलीरास ब) बीसलदेवरास
 क) पृथ्वीराज रासो ड) चन्दनबाला रास
- 13) सावयधम्म दोहा हा ग्रंथ विद्वानांकडून आदिकालीन हिन्दीचा सर्वप्रथम ग्रंथ ---- रचित आहे.
 अ) शालिभद्रसूरी ब) देवसेन कृत
 क) अब्दुल रहमान ड) विद्यापति
- 14) भरतमुनिंनी अपभ्रंश भाषेला ---- असे म्हटले आहे.
 अ) आभिरी ब) मागधी
 क) उकार बहुला ड) शौरसेनी
- 15) अपभ्रंश मध्ये ' ' तसेच ' ' यांचा प्रयोग मुख्यतेने असतो.
 अ) ए, इ ब) ऐ, औ
 क) एण, एणं ड) स्स, म्मि
- 16) जम्बूस्वामी यांनी स्वतःचे जीवनचरित्र ऐकून वैराग्यपूरक होऊन ---- कडून दीक्षा घेतली.
 अ) वर्धमान स्वामी ब) सुधर्मा स्वामी
 क) जिनभद्रसुरी ड) कुंदकुंदस्वामी

- प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 16**
- अ) पउमचरिउ एक स्तुति काव्य
ब) जैनांच्या अपभ्रंश रचना
क) संदेशरासक
ड) जम्बूस्वामीचरिउ शौर्य वीर्य कथा
इ) लोकभाषा, जनबोली अपभ्रंश
ई) जसहरचरिउ
- प्र.3 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) अपभ्रंश काव्याच्या विशेषता
ब) चरिउ काव्याची परंपरा
क) कवि वीर
ड) रिट्टत्तेमिचरिउ
- प्र.4 अ) कवि रइधू यांचे साहित्य काव्य स्पष्ट करा. 16**
किंवा
ब) पृथ्वीराज रासो विस्तारपूर्वक लिहा.
- प्र.5 अपभ्रंश भाषेतील कविंचा परिचय द्या. 16**

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)** **16**
आचार्य चंदनमुनी यांचा परिचय देऊन 'रयणवालकहा' या ग्रंथाचा सार वृत्तान्त लिहा.
किंवा
आचार्य सुनीलसागर यांचा जीवनपरिचय सांगा व त्यांच्या शौरसेनी प्राकृत साहित्यासंबंधी चर्चा करा.
- प्र.5 आचार्य सुनीलसागर यांनी धर्मणीदी व लोगणीदी यामधील दिलेला उपदेश लिहा.** **16**

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Prakrit) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Literature of 'Thakkur Feru' & Vatthuvijja (MA16404)

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 6:00 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) शिल्प-स्थापत्यविषयक ---- ही रचना ठक्कुर फेरु यांनी केली.
अ) युगप्रधान चतुष्पदिका ब) रयन परीक्खा
क) सिरीवत्थुसार पयरण ड) धातुत्पत्ति
- 2) 'ठक्कुर फेरु' यांनी वास्तुशास्त्र विषयक ---- रचना केली.
अ) वत्थुसार ब) वत्थुविण्णाण
क) णयविण्णाण ड) धम्मविण्णाण
- 3) ठक्कुर फेरु यांनी 'वत्थुसार' रचनेत ---- प्राकृत गाथांची रचना केली आहे.
अ) 415 ब) 108
क) 282 ड) 161
- 4) 'ठक्कर फेरु' यांनी ज्योतिषशास्त्र विषयक ---- रचना केली.
अ) ज्योतिस्सार ब) ज्योतिषकरंडक
क) ज्योतिषशास्त्र ड) ज्योतिषविद्या
- 5) 'ठक्कुर फेरु' यांनी रत्नशास्त्र विषयक ---- रचना केली.
अ) रयणपरिक्खा ब) रायपरिक्खा
क) मयणपरिक्खा ड) सुवणपरिक्खा
- 6) 'ठक्कुर फेरु' यांनी 'रत्नपरीक्षा' रचना ---- याच्यासाठी केली.
अ) राजा कुमारपाल ब) आ. हेमचन्द्र
क) पुत्र हेमपाल ड) पुतण्या धर्मपाल
- 7) 'रत्नपरिक्षा' रचनेत दिल्ली शहराचा उल्लेख ---- असा आला आहे.
अ) इन्द्रप्रस्थ ब) ढिल्ली
क) कन्नानपुर ड) वैशाली
- 8) 'ठक्कुर फेरु' यांच्या द्रव्यपरीक्षा या रचनेत ---- या विदेशी मुद्रेचा उल्लेख आहे.
अ) रूपये-पैसे ब) येन-केन
क) युआन-येन ड) दिरहम-द्रम्म-खुरासानी
- 9) 'ठक्कुर फेरु' यांचा जन्म ---- या वंशात झाला.
अ) श्रीमाल ब) राजपूत
क) सिसोदिया ड) रानावत

- 10) 'वत्थुसार' या रचनेत प्रथम प्रकरण ——— आहे.
 अ) मंदिर ब) गृह
 क) रत्न ड) बिम्ब
- 11) "सयलसुरासुरविंदं दंसणव णाणुगं पणमिउणं ।
 गेहाई ——— संखेवणं भणिस्सामी" ।। योग्य पर्याय निवडून गाथा पूर्ण करा.
 अ) वत्थुसार ब) रयणपरिक्खा
 क) समयसार ड) लोगसार
- 12) 'वत्थुसार' अनुसार वास्तु पायाभरणी मुहूर्त ——— मुखी नक्षत्र यावर करावे.
 अ) उर्ध्व ब) तिर्यक
 क) अधो ड) सरल
- 13) 'शल्य' सहित भूमि म्हणजे ——— होय.
 अ) अस्थि, अतिक्षार आदि सहित
 ब) मनातील शंका म्हणजे शल्य
 क) चिंता, विचार आदि म्हणजे शल्य
 ड) उद्देशरहित अवस्था म्हणजे शल्य
- 14) "सपमेव जे किवाडा विहीयन्ति य उग्घडति ते असुहा ।
 चित्त कलस सोहा सविसेसा मूल दारी ———" ।। योग्य पर्याय निवडून गाथा पूर्ण करा.
 अ) असुहा ब) सुहा
 क) अमंगला ड) विसेसा
- 15) "धय—धूम—सिह—साणा—विस—खर—गय—धंख— ——— —इमे ।
 पुव्वाइ—धयाइ—ठीई—फलं—च—नामानुसारण" ।। योग्य पर्याय निवडून गाथा पूर्ण करा.
 अ) सत्त ब) अट्ट
 क) पंच ड) नव
- 16) "——— आरम्भो कीरइ पच्छा कमे कमे कुज्जा ।
 सव्वं गणय विसुद्ध वेहो सव्वत्थ वज्जिज्जा ।। योग्य पर्याय निवडून गाथा पूर्ण करा.
 अ) वेराओ ब) मूलाओ
 क) नानाओ ड) धनाओ

प्र.2 टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) 'वत्थुसार' रचनेतील शल्यशोधन
 ब) रयणपरिक्खा
 क) धातुत्पत्ति
 ड) 'वत्थुसार' रचनेचा परिचय
 इ) 'वत्थुसार' प्रथम अध्याय परिचय
 ई) ठक्कुर फेरू यांच्या साहित्य रचनांचे ऐतिहासिक महत्व

- प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) 'ठक्कुर फेरू' यांचे जीवन परिचय आणि अपभ्रंश साहित्य
ब) 'वत्थुसार' रचनेतील भूमि परीक्षे विषयी माहिती द्या.
क) वत्थुसार—रचनेतील विभिन्न वास्तु रचना
ड) 'वत्थुसार' रचनेचा परिचय
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- 'वत्थुसार' रचनेतील प्राचीन वास्तुशास्त्र विषयक गुण—दोष आणि प्राचीन रूढी यांचे वर्णन करा.
- किंवा**
- वास्तुनिर्मितीवेळी त्याज्य विषयाविषयी ठक्कुर फेरू आणि प्राचीन भारतीय संकल्पना यांची माहिती द्या.
- प्र.5 'ठक्कुर फेरू' यांचे जीवन आणि साहित्य. 16**

- 10) निजात्मआष्टक या मध्ये ---- स्वरुप सांगितले आहे.
 अ) आचार्य परमेष्ठी ब) सिध्द परमेष्ठी
 क) अरिहंत परमेष्ठी ड) साधू परमेष्ठी
- 11) उत्तमम मज्झ जहण्णं, तिविहं पोसहविहाण
 मुद्धिह सगसत्तीएगासंमि ---- पव्वेसु कायव्वं
 अ) चउसु ब) ति
 क) दुवे ड) सत्त
- 12) णवकोडीसु विशुध्दं, भिक्खायरणेण भुंज जायणरहियं जोग्गं एयारस सावओ सो दु
 ---- ही प्रतिमा कोणत्या नंबर ची आहे.
 अ) 7 ब) 9
 क) 10 ड) 11
- 13) प्राकृतमध्ये स्त्रोत वांडःमयात धर्मघोषसूरि यांचे ---- आहे.
 अ) इसिमंडल थोत्त ब) संति-नाह-थव
 क) पास-जिन-थव ड) थुदी संगहो
- 14) वैराग्य रसायन प्रकरण याचे रचिता ---- आहेत.
 अ) भद्रबाहु ब) लक्ष्मीलाभगणी
 क) समंतभद्र ड) पद्मनंदी
- 15) निदिसंगहो या काव्याची रचना ---- साली झाली.
 अ) 1995 ब) 1997
 क) 2005 ड) 2016
- 16) ऋषभपंचसिका ही रचना ---- यांनी केली.
 अ) गुणपाल ब) धनपाल
 क) समंतभद्र ड) कुंदकुंद

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) थोस्सामी दंडकामध्ये वर्णित तीर्थकरांविषयी वर्णन करा.
 ब) गोम्टेस थुदी विषयी माहिती लिहा.
 क) 'धम्मरसायण' या रचनेविषयी माहिती द्या.
 ड) शौरसेनी भक्ति रचना यांचा परिचय व वैशिष्टे सांगा.
 इ) उवसग्गहरं स्त्रोताची महिमा सांगून माहिती द्या.
 ई) कुंदकुंद विरचित सिध्दभक्ती विषयी माहिती द्या.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) विभिन्न वैराग्य विषयक मुक्तक काव्याचा परिचय द्या.
 ब) रसेतर मुक्तक काव्याचा परिचय थोडक्यात लिहा.
 क) निर्वाणकांड स्त्रोत्रात वर्णित प्राचीन तीर्थक्षेत्राचा परिचय द्या.
 ड) आचार्य कुंदकुंदाचा जीवन परिचय देऊन देशभक्ती विषयी माहिती सांगा.

प्र.4 अ) श्रावक म्हणजे काय ते सांगून श्रावक प्रतिक्रमण या मध्ये वर्णित प्रतिमा संबंधी सविस्तर लिहा. **16**

किंवा

ब) प्राकृत सूक्ति कोश या रचनेची माहिती देऊन त्यामध्ये वर्णित विषयाच्या गाथांचा आशय लिहा.

प्र.5 प्राकृत निती काव्याचा परिचय आणि वैशिष्टे लिहा. **16**